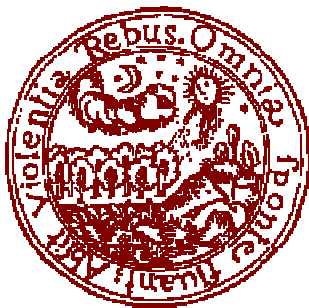

Comenius Stichting

De stichting heeft als doel het verbreiden van de kennis over de persoon en het gedachtegoed van de Tsjechische wijsgeer, pedagoog en theoloog Jan Amos Comenius (1592-1670) wiens denkbeelden nog steeds een grote actualiteit bezitten.

Secretariaat

Postbus 5810, 1410 GA Naarden

T.: 035-694 0526

E.: info@comenius-naarden.nl

I.: <http://www.comenius-naarden.nl>

Varia Comeniana

Comenius' leerboek *Portael der Saecken en Spraecken* (1658) binnenkort op internet

In 2008 is het 350 jaar geleden dat Comenius' *Orbis Pictus* verscheen. Tot in de negentiende eeuw werd dit boek vooral in Duitsland op de scholen gebruikt. Behalve in tweetalige (bijvoorbeeld Latijn-Frans) versies is het boek ook in drietalige versies (bijvoorbeeld Latijn-Duits-Tsjechisch) verschenen. In 1992 kwam er een Nederlandstalige deelversie op de markt.

Behalve de *Orbis Pictus* verscheen er in 1658 nog een ander leerboek van Comenius. Het werd in ons land tot ver in de negentiende eeuw voor het aanvangsonderwijs in het Latijn gebruikt. De Latijnse titel is *Vestibulum en de Nederlandse Portael der Saecken en Spraecken*.

Het *Portael* is net als de *Orbis* opgebouwd uit thema's (bijvoorbeeld de boekhandel en de scheepvaart) die zowel verwoord als verbeeld zijn. Een verschil met de *Orbis* is dat de afbeeldingen in het *Portael* gravures zijn en geen houtsneden. Zij zijn gemaakt door de beroemde Nederlandse graveur Chrispijn de Pas en ze zijn van hoge kwaliteit.

Exemplaren van het *Portael* zijn aanwezig in verschillende Nederlandse bibliotheken. Vanaf medio 2009 is er ook een digitale versie beschikbaar bij de Basisbibliotheek voor de Nederlandse letteren

www.dbnl.org/basisbibliotheek.

Het wordt dan mogelijk om aan de hand van dit geïllustreerde leerboek kennis te maken met de wijze waarop Comenius de leerlingen zowel in beeld- als in schrijftaal vertrouwd wilde maken met hun leefwereld. Jan Luyken (*Het menselijk bedrijf*) en Jan Ligthart (*Het volle leven*) namen later de fakkel van Comenius over. Ongetwijfeld zal Jan Amos vanaf zijn zetel hierboven verheugd vaststellen dat het *Portael* binnenkort voor alle Nederlanders online beschikbaar is.

Comenius en zijn leerlingen.

Detail van het titelblad *Portael der Saecken en Spraecken*.